

فرهنگ ضرب المثل های شهرستان پاسارگاد

زهرا الطافی - مریم شیری

www.ketab.ir

انتشارات بین المللی نوید شیراز

به نام خداوند جان و خرد

سرشناسه	: الطافی، زهرا، ۱۳۶۳-
عنوان و نام پدیدآور	: فرهنگ ضرب‌المثل‌های شهرستان پاسارگاد/ زهرا الطافی، مریم شیری.
مشخصات نشر	: شیراز: نوید شیراز، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۵۹ص: جدول.
شابک	: 978-622-270-070-6
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: واژه‌نامه.
موضوع	: ضرب‌المثل‌های ایرانی -- پاسارگاد -- واژه‌نامه‌ها
موضوع	: Proverbs, Iranian – Pasargadas – Dictionaries
شناسه افزوده	: شیری، مریم، ۱۳۶۱-
رده بندی کنگره	: PIR ۳۰۲۴
رده بندی دیویی	: ۳۹۷/۴۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۵۴۳۰۳۵

فرهنگ ضرب‌المثل‌های شهرستان پاسارگاد

زهرا الطافی - مریم شیری

صفحه‌آرا: نجمه اسکندری ○ طرح جلد: نجمه شهابی

لیتوگرافی و چاپ: دنیا ○ تیراژ: ۱۰۰۰ جلد ○ چاپ اول: ۱۴۰۰

حق چاپ محفوظ

ناشر: انتشارات بین‌المللی نوید شیراز

دفتر شیراز- تلفن ۶۲-۳۲۲۲۶۶۶۱-۳۲۲۲۹۶۷۶-۰۷۱

دفتر تهران- تلفن ۵۹۴۵-۸۸۹۰۵۹۴۵-۸۸۹۲۱۵۲۲-۰۲۱

پست الکترونیکی: navideshiraz.pub@gmail.com

وب‌سایت: www.navideshiraz.com

ISBN: 978-622-270-070-6

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۷۰-۰۷۰-۶

۶۵ / ۰۰۰ تومان

پیشگفتار

چند سال پیش در مرکز «شیرازشناسی» از طرف سازمان فرهنگی، اجتماعی و ورزشی شهرداری شیراز کلاسی ترتیب یافته بود، صاحب این قلم هم «فرهنگ مردم شیراز» را تدریس می‌کردم دانشجویان چهل، پنجاه نفری می‌شدند. روزی خطاب به آنها گفتم از جمع شما دوستان اگر یک نفر هم صمیمانه دل به این کار داده و به گردآوری فرهنگ مردم ولایتان بپردازد من به هدفم رسیده و خوشحال خواهم شد. زمان گذشت و گذشت تا اینکه مدتی پیش خانم‌ها زهرا الطافی و مریم شیرینی زنگ زدند و گفتند: ما روی ضرب‌المثل‌های «پاسارگاد» کار کرده‌ایم و دلمان می‌خواهد کارمان را ببینید. ضمناً ما از دانشجویان مرکز شیرازشناسی هستیم. گفته ایشان حسی شیرین به من بخشید، حالت کسی را پیدا کردم که به آرزویش رسیده باشد. و اما ضرب‌المثل یکی از جلوه‌های ارزشمند فرهنگ مردم است مانند: ترانه‌ها، قصه‌ها، آداب و رسوم، باورهای مردم، واگویشک‌ها، بازی‌های محلی و ...

ضرب‌المثل‌ها از گذشته کاربرد داشته و دارند. ضرب‌المثل‌ها در گستره ایران عزیزمان همه جا دیده می‌شوند. این زبان‌دها به دو گونه نزد مردم حیات دارند:

الف- ضرب‌المثل‌هایی که اختصاص به محلی خاص دارند.

ب: ضرب‌المثل‌هایی که به ولایتی ویژه وابسته نبوده و در گوشه و کنار ایران می‌توانیم آنها را با گویش‌های مختلف ببینیم.

معمولاً صاحب سخن با استفاده از ضرب‌المثل‌ها مایل است تأکیدی داشته باشد برای اثبات گفته‌هایش.

ضرب‌المثل‌ها مثل سایر جلوه‌های فرهنگ مردم در اندرون جامعه ساخته و پرداخته شده، سینه به سینه منتقل شده و به امروز رسیده است.

ضرب‌المثل‌ها زاده اندیشه تنی واحد نیست. مردم هستند که به اتفاق آنها را بوجود آورده و به مرور بر آنها مهر تأیید زده‌اند.

دکتر حسن ذوالفقاری ضرب‌المثل شناس که کتاب‌های متعددی در این زمینه دارد در تعریف ضرب‌المثل می‌نویسد:

- مثل جمله‌ایست کوتاه، مشهور و گاه آهنگین، حاوی اندرزها، مضامین حکیمانه و تجربیات قومی که بین مردم رواج دارد.

سروانتس نویسنده و شاعر اسپانیایی [۱۶۱۶-۱۵۴۷] می‌گوید: مثل جمله کوتاهی‌ست که از تجربه دراز تولد می‌یابد.

و اما نظر نویسنده درباره ضرب‌المثل: از همنشینی چند واژه در کنار هم جمله فراهم می‌آید. هرگاه این جمله به خاطر بار عاطفی و نکته‌هایی که به همراه دارد اقبال عامه یافت و در دلها نشست، سر زبان‌ها افتاد، بدان ضرب‌المثل می‌گویند، که مردم به ضرورت از آن استفاده می‌کنند.

کار پژوهشگران جوان زهرا الطافی و مریم شیری در فراهم آوردن ضرب‌المثل‌های مردم شهرستان پاسارگاد ستودنی است. و این نکته هم شایان توجه است که در فراهم آوردن یک کار فرهنگی باید گام‌به‌گام به جلو رفت تا به مقصد رسید. کتاب با مقدمه‌ای شروع می‌شود:

تعریف ضرب‌المثل از نظر استاد دکتر ذوالفقاری و بعد می‌خوانیم:

ضرب‌المثل جلوه بارزی از فرهنگ مردم است.

بیشتر ضرب‌المثل‌ها ریشه در فرهنگ قرآنی، احادیث، تاریخ و باورهای مردم هر منطقه دارند. و در پس هر کدام از آنها حکایتی زیبا و شنیدنی وجود دارد. اما در این کتاب تنها به بیان و کاربرد ضرب‌المثل بسنده کرده‌ایم. امیدواریم که در آینده بتوانیم در اثری دیگر ادامه این کار را پی بگیریم و حکایت هر مثل را بازنویسی کنیم.

و اما نظر نویسنده این مختصر درباره این قسمت مقدمه چنین است:

- همه ضرب‌المثل‌ها داستانی به همراه ندارند. تنها تعدادی از این ضرب‌المثل‌ها حکایت‌هایی دارند که شنیدنی می‌باشند. که ای کاش گرامی پژوهشگران جوان ما این گونه ضرب‌المثل‌ها را همراه با داستان‌هایشان در کتاب آورده بودند و به همین امید می‌نشینیم چشم‌انتظار کارهای بعدی این پژوهشگران.

برای اینکه به نمونه‌ای از این ضرب‌المثل‌ها آشنا شوید این ضرب‌المثل را برایتان برگزیده‌ام: «کاسب باید پاشکسته باشد». این ضرب‌المثل مربوط است به بازاریان شیراز و یادگاری است از زنده‌یاد استاد حمید دیرین خوشنویس معروف و مؤسس انجمن خوشنویسان شیراز.

کاسب باید پاشکسته باشد.

مردی در بازار در دکان خود نشسته بود و منتظر مشتری بود. شخصی به او مراجعه کرد که دسته هونگی Hovangi هم در دست داشت. دسته هونگ (هاون) فلزی بود و رویش کنده‌کاری شده بود و به قول بازاریان «نقش» بود. مرد دسته هاون را خوب بررسی کرد، چشمش را گرفت. دسته هاون را خرید. گفت: خود هاون را هم خریدارم.

فروشنده گفت: هاون را هم دارم. سرفرصت برایت می‌آورم.

از این ماجرا مدت‌ها گذشت. روزی مرد فروشنده گذارش به بازار افتاد به سراغ صاحب دکان رفت. دکاندار سراغ هاون را گرفت.

فروشنده گفت: آوردم، نمودی، به دیگری فروختم.

صاحب دکان که از این موضوع ناراحت شده بود، دسته هاون را برداشت و محکم

بر روی قلم پایش کوبید، و در دم گفت:

«کاسب باید پاشکسته باشد!»

یعنی دکانش را ترک نکند.

برای خانم‌ها زهرا الطافی و مریم شیری آرزوی موفقیت دارم. امیدوارم که ایشان

به سایر جلوه‌های فرهنگ مردم یاسارگاد هم توجهی مخصوص داشته باشند.

آذرماه ۱۴۰۰

شیراز - ابوالقاسم فقیری